

TRANSHÜMANİZM VE İNSANLIĞIN YENİ ÇAĞI

Max More (1990) – Fütürist

Transhümanizm, zeki yaşamın mevcut insan formu ve kısıtlamalarının ötesinde sürdürülebilmesi ve evrimleşmesinin hızlandırılmasının yaşamı-yücelten prensip ve değerler ışığında, bilim ve teknoloji vasıtası ile sağlanmasını öngören felsefeler bütünüdür.

<https://www.mmo.org.tr/istanbul/haber/transhumanizm-ve-insanligin-yeni-cagi>

Homo sapiens'lerin yaklaşık 150.000 yıl önce ortaya çıkışlarından beri, geçen binlerce yılda deneyimledikleri çok şey değişti fakat DNA'mıza katılan bir miktar Neandertal geni dışında insanoğlu hiç değişmedi. Bunun ise iki temel sebebi var: Seçilim baskısı ve genetik sınırlar.

Boy uzunluğu, saç rengi, kas yapımız veya bilişsel beceri gibi özellikler, her biri ufacık etkiye sahip olan binlerce gen tarafından kontrol edilir. Birçok küçük ek etkilerle belirlenen bilişsel beceri, ortada daha çok, uçlarda daha az insanın olduğu ve çan eğrisini andıran biçimde bir dağılıma sahiptir. Yani doğal koşullarda insanların çoğu normal zekâyâ sahipken ancak bir kısmımız dahi olabilir ya da zekâ geriliği yaşayabilir.

Elbette, bireylerin zekâlarını etkileyen tek faktör genetik sınır değildir; aile, çevre, beslenme biçimleri, uğraş alanları vb. faktörler de zekâ üzerinde fazlaca etkiye sahiptir. Bu nedenle bir matematik profesörünün yapabileceği matematiksel işlemlerle sıradan bir kişinin yapabileceği matematiksel işlemler arasında çok büyük farklılıklar vardır ancak burada anlaşılması gereken şey, zekânızın (ve ayrıca, iskelet kaslarımız gibi vücudumuzdaki pek çok kasın/organın) bir geliştirilebilirlik üst sınırının olduğudur. Üstelik beyin gibi oldukça masraflı bir organın (tüm vücudumuzda üretilen enerjinin %20-25'ini tek başına tüketir) böyle bir sınırının olması oldukça anlaşılabilir.

Bu noktada genetik sınırı seçilim baskısı başlığının altına almamız yanlış olmaz. Çünkü bugün biliyoruz ki, dünya üzerinde yaşayan tüm hayvan ve bitki türlerinin üzerine etki eden seçilim baskısı artık kullanılmayan/işlevsiz organların körelmesine sebep oluyor. Örneğin birkaç yıl önce Science Advances dergisinde yayınlanan bir makaleye göre, mağarada yaşayan *Astyanax mexicanus* olarak isimlendirilen bir kör balık türünün ırmağın yüzeye yakın noktalarında yaşayan bir diğer grubu, gören gözlerle sahip. Aynı türün bu iki grubundan birisinin kör olması-

nın sebebi ise, balığın günlük enerji üretiminin %5-15'inin gözleri tarafından tüketilmesi. Bu, hiçbir işlevi kalmamış bir organ için fazlasıyla büyük bir yük.

Şu hâlde, vücut ve beyin gelişimimizin belirli bir sınırının olmasının seçilimin baskısı olduğunu kavrayabildik. Seçilim baskısını yaratan pek çok etmen olmasına karşın belki de en önemli sebep enerji kaynaklarının azlığı. Yani elde ettiğimiz, sınırlarımızın ötesine geçmemiz için gerekli olan enerjiden daha az. Bu nedenle milyonlarca yıllık evrimsel süreç içerisinde ortaya çıkan – ve belki de bizi çok daha zeki kılacak olan– mutasyonların, gerekli enerjinin temin edilememesi vb. nedenlerden dolayı seçilim baskısı altında engellenmiş olması kuvvetle muhtemel.

Peki, Teknolojik Gelişmeler Sayesinde Bu Sınırı Yapay Olarak Aşabilmemiz Mümkün mü?

Genetik biliminin sağladığı imkânlar ile bilişsel becerilerin incelenmesi gösteriyor ki insan DNA'sındaki çeşitlilik kusursuz bir şekilde bir araya getirilebilirse, şimdiye kadar dünya üzerinde var olanlardan çok daha yüksek nitelikte zekâyâ sahip bireyler var olabilirdi. Bunun sonucunda ise hem fiziksel hem de bilişsel olarak kusursuz sayılabilecek insanların toplum içindeki varlığı üremenin de etkisiyle git gide artabilirdi. Elbette bu konu genetik bilimcileri ilgilendiren bir iş ve ayrıca insan genetiğiyle oynamak, insanı kusursuzlaştırabileceği gibi hatalı mutasyonlar nedeniyle bir hilkat garibesine de çevirebilir! Genetik müdahalenin dışında, insanoğlunun bilişsel ve fiziksel yetilerini geliştirebilecek bir başka alan daha var: –ki uzun süredir bu konunun üzerinde yazıp çiziyoruz– yapay zekâ.

Transhümanizm hareketi de tam olarak bu konunun üzerine yoğunlaşıyor: İnsanların kapasitesini biyolojik ve genetik yöntemlerin yanında, asıl olarak teknoloji ile yükseltmek.

Transhümanizmin hedefinde ise şu üç temel destinasyon var:

- İnsanüstü yaşam süresi
- İnsanüstü zekâ
- İnsanüstü sağlık kalitesi

Aslında, insanlar hali hazırda zaten transhümandırlar, çünkü doğanın onlara sunmadığı çeşitli teknikler ve teknolojiler icat ederek doğayla savaşımalarını kolaylaştırmışlardır. Yalnızca bilgisayar, sağlık veya ulaşım teknolojilerinden bahsetmiyoruz; ateş, kıyafet ve basit silahlar da post-insan olmaya doğru giden yolda kilometre taşlarıdır. Öyle ki ateş sayesinde, normalde çiğnenmesi ve sindirilmesi zor olan çiğ besinlerden çok daha fazla kalori alabildik ve bu, beyin gelişimimizi olumlu olarak etkiledi.

Teknolojik Tekillik ve İnsan Zekâsının Evrimi

Teknolojik tekillik, yapay zekânın insan zekâsından ayırt edilemeyecek kadar geliştiği ve onunla bütünleştiği evreyi tarif eder. Böyle bir gelecekte, yapay zekâyâ sahip insanlar ya da biyolojik özelliklere sahip yapay zekâlar aramızda yaşıyor olacaklardır. Genetik bilimin, nörolojinin, robotiğin, nano teknolojinin ve yapay zekânın birlikte hareket ettiği muhtemel gelecekte, doğal seçim baskılarının yerini teknolojik seçim baskıları (?) alabilir. Bu durumda, gen aktarma süreci de kontrol altına alınmış ve belirli bir hedefe doğru yönlendirilmiş olur. İnsan doğasında ve hatta biyolojik dünyada gerçekleştirilecek olan bu devrimin geçiş süreci, her yeni devrin başlangıcında olduğu gibi oldukça sancılı olacaktır. Bireylerin, toplumların veya devletlerin bir kısmı bu sürece direnecek ve dünyanın çeşitli yerlerinde transhümanizme karşı tepkiler yükselcektir. Çünkü bilinmeyene karşı duyulan korku, beraberinde örgütlü bir öfkeyi de sürükleyebilecektir. Aynı şekilde, yeni çağın geçiş sürecindeki insanlar, olayları hem bilimsel hem de felsefik yönüyle tümenden ele alacaklardır. Bu tartışmaların sonucunda ise muhtemelen sürece en iyi şekilde uyum sağlayan grup kazanacaktır.

Neye Benzeyecek?

Bunu bilmek oldukça zor fakat yine de bilimsel gelişmelere bakarak bazı tahminler yürütebiliriz. Geleceğe dönük çalışmalar arasında üzerinde en fazla konuşulandıran bir tanesi bilinç aktarımı. Bilinç aktarımı sayesinde, bireylerin hafızası kapalı devre bir bilgisayar sistemine ya da bir bulut sisteme aktarılabilir. Buradan da biyolojik ya da robotik bir bedene aktarılarak uyandırılabilir.

Bilinç aktarımını gerçekleştirmenin yanında, yeni tedavi yöntemleri veya nano teknoloji sayesinde hasarlı dokuların onarılması ve ömrün uzatılması gibi seçenekler de mümkün. Ayrıca, 3D yazıcılarla üretilebilecek biyolojik ya da tamamen yapay organlar sayesinde hastalıklı olan doku ve organlar yenileriyle değiştirilebilir. Geleceğe dönük tahminlerde bunlar gibi pek çok seçeneği ortaya koyabiliriz ancak en çok, bilinç aktarımı yöntemi insanoğlunun ölümsüzlük fikrini kamçılayacak gibi duruyor.

Tabii o noktaya varıncaya dek geliştirmemiz gereken pek çok teknoloji ve beyin dediğimiz mucizevi organ hakkında edinmemiz gereken çok daha fazla bilgiye ihtiyacımız olacak. Çünkü beyni ve işleyişini tam olarak kavramak, evrenimizi kavramak kadar zor görünüyor.

Diyelim ki tüm zorluklar aşıldı ve insan beyni tam olarak haritalandırılıp taklit edilebildi. Bu durumda elimizde olan şey bir bireye ilişkin anıların ve bilincin birebir kopyası mı olacak?

Bu kopyayı yapay bir beyne veya bir başka bedene yüklediğimizde, ortaya çıkan kişi aynı kişi mi olacak? Ya da örneğin, bilincini bir makinaya kopyaladığımız kişi ile asıl bedeninde olan kişilerin hisleri ve düşünceleri aynı olabilir mi? Duygu ve düşünceleri aynı şekilde mi olgunlaşır, insanlara karşı aynı sevgiyi mi hissederler ya da belirli olaylar karşısında benzer şeyleri mi düşünürler?

Bu soruları cevaplamak oldukça zor ve hatta imkânsız fakat emin olduğumuz tek bir şey var ki bilim ve teknik sandığımızdan çok daha hızlı ilerliyor. Hatta gelecek günlerde, önceki zamanlara göre kat be kat daha hızlı ilerleme kaydedecek.

Peki ya biz geleceğe ne kadar hazırız?